

Rapport 1-2016:

EU-rätten och behörighetsfördelningen mellan riket Finland och landskapet Åland

Anna-Lena Sjölund

På Åland finns en uppfattning om att Finlands och Ålands EU-medlemskap medfört ett självstyrelseläckage, dvs att det självstyrda landskapet Ålands möjligheter att stifta lagar har inskränkts. I rapporten "EU-rätten och behörighetsfördelningen mellan riket Finland och landskapet Åland" kartlägger, beskriver och analyserar folkrättsjuristen Anna-Lena Sjölund om och i så fall på vilket sätt EU-medlemskapet har inneburit att Åland förlorat en del av sin lagstiftningsbehörighet så att den överförts till riket.

När Finland och Åland gick med i EU 1995 gav både riket och landskapet upp en del av sin lagstiftningsbehörighet till förmån för EU. Samtidigt konstaterades att EU-medlemskapet inte skulle innebära någon förändring av behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland. Detta har också senare slagits fast av Högsta domstolen. Frågan har dock visat sig vara mer komplicerad än så. Anna-Lena Sjölund finner att EU-rättens utformning i vissa fall innebär en behörighetsförskjutning till rikets fördel. Det visar sig i en praxis som också till delar blivit lagstadgad i självstyrelselagen för Åland genom bestämmelser som infördes 2004. Där anges att huvudregeln är att behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket består även vid genomförande av EU-rätten. Men i de fall behörighetsfördelningen inte kan följas, till exempel då EU bestämt att en stat får utse bara en nationell myndighet som rapportör till EU, är det staten som har beslutanderätt även om det gäller rättsområden där Åland har egen behörighet.

Anna-Lena Sjölund konstaterar vidare att frågan är komplicerad. Finland har en skyldighet att se till att EU-lagstiftning följs i hela riket, inklusive Åland, och denna skyldighet kan stå i konflikt med självstyrelsens behörighet. Sjölund påpekar att "Utmaningen i den pågående översynen av självstyrelselagen är att tillförsäkra en gynnsam utveckling av självstyret samtidigt som Finlands folkrättsliga ansvar inte sätts ur spel."

Rapporten är synnerligen aktuell i och med att självstyrelsen, som inom kort fyller hundra år, ska utvecklas genom en ny självstyrelselag, vilken som bäst förbereds i den politiskt tillsatta Ålandskommittén.

EU-rätten och behörighetsfördelningen mellan riket
Finland och landskapet Åland

Rapport från Ålands fredsinstitut

Report from the Åland Islands Peace Institute

Nr. 1-2016

© Anna-Lena Sjölund, 2016.

Tryckt i Mariehamn, Finland av

Ålands fredsinstitut 2016

ISSN 1797-1845 (Tryckt)

ISSN 1797-1853 (Online)

ISBN 978-952-5265-81-1 (Tryckt)

ISBN 978-952-5265-82-8 (Online)

Publicerad av Ålands fredsinstitut

PB 85, AX-22101 Mariehamn, Åland, Finland

Tel +358 18 15570, fax +358 18 21026

info@peace.ax www.peace.ax

Häftad uskrift 10 euro + porto

Rapporten kan laddas ner gratis på www.peace.ax.

Report 1-2016:

EU-rätten och behörighetsfördelningen mellan riket Finland och landskapet Åland

(EU law and the division of competences between the state of Finland and the autonomous region of Åland)

Anna-Lena Sjölund

When Finland and Åland joined the EU they both gave up elements of their own legislative competences in favour of the EU. At the same time it was concluded that the EU-membership would not change the division of competences between Åland and Finland. In reality, the issue has proven to be more complex and EU-membership has on several occasions raised the question as to how the division of competences between Åland and Finland should be interpreted when it comes to implementation of EU law. The Supreme Court of Finland has clearly established that EU-membership does not affect the division of competences between Åland and Finland, while at the same time the Court has requested clearer rules concerning the division of competences between Åland and Finland in EU matters. The Autonomy Act today contains provisions on how EU law must be implemented in cases where there are uncertainties. The fundamental principle is that the division of competences between Åland and Finland in matters of EU law is to be interpreted based on the area of national law that is primarily affected by the EU law in question. In cases where the competence of Åland is primarily affected, that area of competence should form the basis for how the division of competences should be interpreted. More complex questions of interpretation have arisen concerning the implementation of EU law. Even where such cases have concerned an Åland competence, the Supreme Court has ruled that where incorrect implementation leads to an obvious conflict with EU law and therefore also affects the foreign relations power, then Åland must be deemed to have exceeded its area of competence. The Supreme Court also interprets the division of competences based on criteria established in EU law, and the Court has in some cases been forced to deviate from the division of competences according to the Autonomy Act in order to respect EU law. The challenge in the current review of the Autonomy Act is to ensure an advantageous development of the Åland autonomy while ensuring respect for Finland's responsibility under international law. (The report is available in Swedish only.)

EU-rätten och behörighetsfördelningen mellan riket
Finland och landskapet Åland

Rapport från Ålands fredsinstitut

Report from the Åland Islands Peace Institute

Nr. 1-2016

© Anna-Lena Sjölund, 2016.

Printed in Mariehamn, Finland by

Ålands fredsinstitut 2016

ISSN 1797-1845 (Printed)

ISSN 1797-1853 (Online)

ISBN 978-952-5265-81-1 (Printed)

ISBN 978-952-5265-82-8 (Online)

Published by the Åland Islands Peace Institute

PB 85, AX-22101 Mariehamn, Åland, Finland

Phone +358 18 15570, fax +358 18 21026

info@peace.ax www.peace.ax

Stitched 10 euro + postage

This report is available for free at www.peace.ax.